

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΗ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας
Παντείου Πανεπιστημίου
Δάλλα Κ., Καρζής Ελ., Λούντζη Αγγ., Μουρσιώτη Ευστ., Σιακαβάρας Αρ.
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Χριστίνα Ζαραφωνίτου
Απρίλιος 2013

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τέχνη: (αρχ. Τίκτω=γεννώ)
είναι η ειδικότητα στην εκτέλεση
χειρωνακτικού έργου, η
επαγγελματική ικανότητα,
εξειδίκευση, ικανότητα, μαστοριά, η
δημιουργία καλλιτεχνημάτων με
αισθητική αξία.

«Καλές τέχνες»:

- Αρχιτεκτονική
- Μουσική
- Χορός
- Ποίηση
- Ζωγραφική
- Γλυπτική

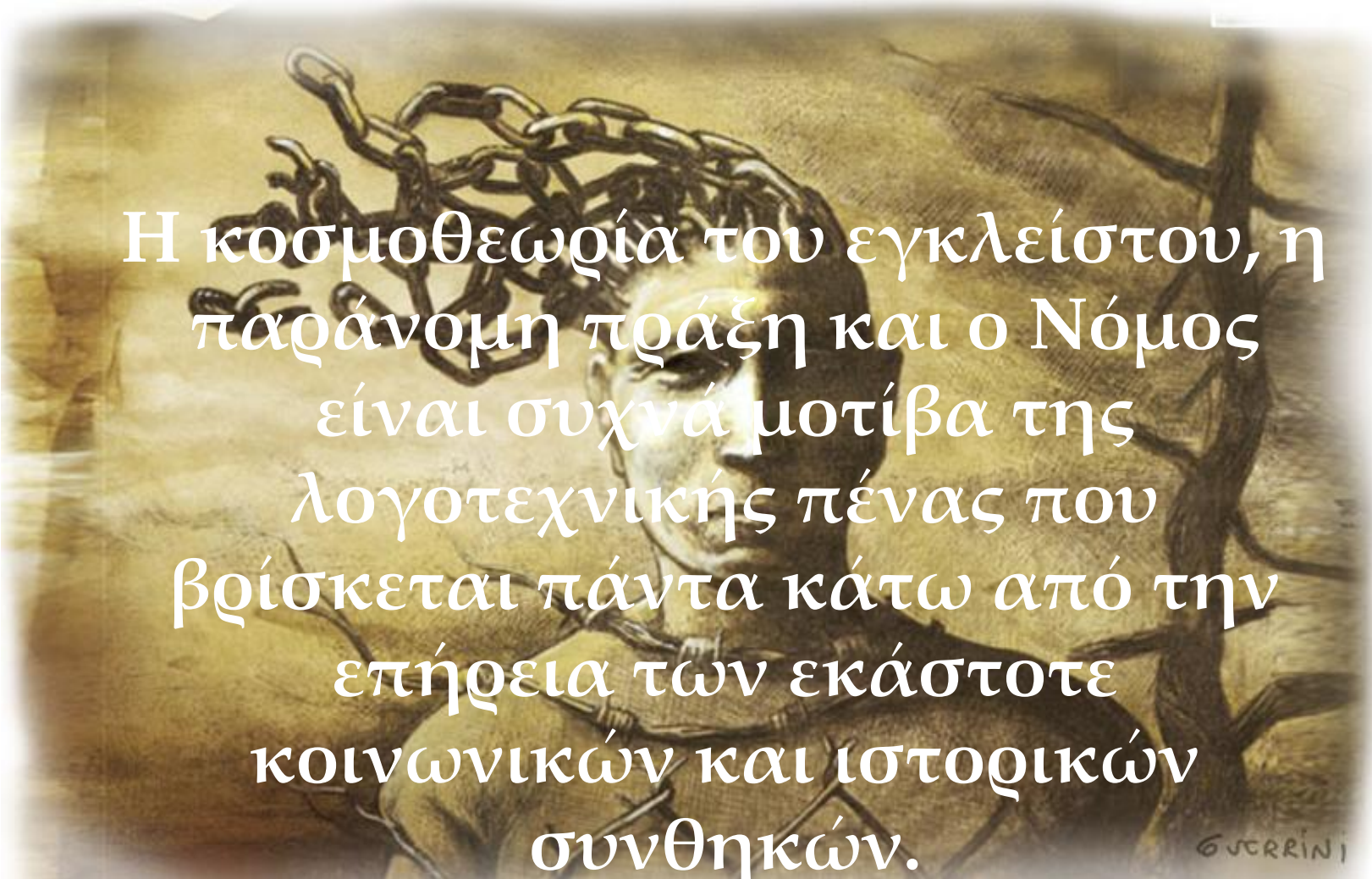

Σύγχρονες τέχνες:

- ❖ Κινηματογράφος (7η τέχνη)
- ❖ Φωτογραφία (8η τέχνη)
- ❖ Κόμικς (9η τέχνη)
- ❖ Θέατρο
- ❖ Όπερα
- ❖ Λογοτεχνία
- ❖ Χαρακτική

Λογοτεχνική διάσταση της φυλακής

Η κοσμοθεωρία του εγκλείστου, η παράνομη πράξη και ο Νόμος είναι συχνά μοτίβα της λογοτεχνικής πέννας που βρίσκεται πάντα κάτω από την επήρεια των εκάστοτε κοινωνικών και ιστορικών συνθηκών.

«Της Φυλακής Ποιήματα» 20 Ποιήματα των ανηλίκων των Φυλακών Διαβατών Θεσσαλονίκης (2007)

Στο βιβλίο περιλαμβάνονται ατομικές προσπάθειες και συλλογικές προσπάθειες των παιδιών να εκφραστούν με ποίηση. Οι λογοτεχνικές συναντήσεις τους με τον Σύλλογο Φίλων-Εθελοντών Εταιρίας Προστασίας Ανηλίκων Θεσσαλονίκης και η ανταλλαγή σκέψεων και συναισθημάτων είχαν ως θαυμαστό αποτέλεσμα την δημιουργία αυτού του βιβλίου.

Ενδεικτικά έργα των κρατουμένων:

Κοιτάζω τα μάτια σου
και τη σκέψη σου διαβάζω
διαβάζω το πάθος της καρδιάς σου
Κοιτάζω τον ουρανό και στ' άστρα χάνομαι

Κοιτάζω το φεγγάρι
και στην αγκαλιά σου ονειρεύομαι

Κοιτάζω τα μάτια της ψυχής σου
Και ταξιδεύω στο άπειρο

Κοιτάζω το συρματοπλέγμα
Και στη μοναξιά μου εγκλωβίζομαι.

Ελευθερία

Όραμα;
Ανταπόκριση σε υποχρέωση;
Τα πάντα είναι ελευθερία;
Σίγουρα το χάδι του παιδιού είναι ελευθερία
Ελευθερία-Ιδέα
Δε στέκει πίσω από πόρτες κλειστές
Πίσω από σύρματα
Ελευθερία
Το τραγούδι της ψυχής
Το τραγούδι της αγάπης, της χαράς
Των ονείρων σου, της νοσταλγίας
Το ταξίδι του νου στην απεραντοσύνη.

Ευγνωμοσύνη

Αναλογίζομαι τους ανθρώπους που με αγάπησαν
Που μ' ένιωσαν και με στήριξαν
Και τις ευαίσθητες χορδές της ψυχής μου άγγιξαν
Που μ' έμαθαν στα πόδια μου να πατώ
Και να κοιτώ τον άνθρωπο στα μάτια
Θα σας κρατήσω φυλαχτό πολύτιμο.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Γνωστή και ως Απολλώνια Τέχνη, η μουσική παίρνει το όνομά της από τις εννέα Μούσες της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας.

Ως **μουσική** ορίζεται η τέχνη που βασίζεται στην οργάνωση ήχων με σκοπό τη σύνθεση, εκτέλεση και ακρόαση/λήψη ενός μουσικού έργου ή αλλιώς το σύνολο ήχων από το οποίο απαρτίζεται ένα μουσικό κομμάτι.

Τα πρώτα ρεμπέτικα ακούσματα άρχισαν να σημειώνονται στην Αθήνα στις φυλακές του Μεντρεσέ το 1834 τα λεγόμενα "μουρμούρικα". Είναι τραγούδια γραμμένα από κατάδικους που τραγουδιόνταν αρχικά με συνοδεία αυτοσχέδιων και μικρών σε μέγεθος μουσικών οργάνων. Αυτά τα τραγούδια διαδίδονταν από φυλακή σε φυλακή και τα σιγομουρμούριζαν οι κρατούμενοι.

ΓΝΩΣΤΟΤΕΡΑ ΛΑΪΚΑ ΚΑΙ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ:

ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΥ

› ΔΥΟ ΜΑΓΚΕΣ ΜΕΣ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Συνθέτης-στιχουργός : Κώστας Τζόβενος

Πρώτη εκτέλεση : Ρίτα Αμπατζή (1934)

› Η ΦΥΛΑΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ

Αντώνη Κωστή (Κώστα Μπέζου) 1931

› ΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Αγνώστου συνθέτη. Ερμηνεύει η Μαρίκα Παπαγκίκα (1927)

› ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ

Σώσου Ιωαννίδη (Σ. Ψυρριώτη), Αιμίλιου

Σαββίδη (, Βοσπορινού, Σαβαΐμ)

Ερμηνεύει ο Γιώργος Παπασιδέρης (1934)

Graffiti

Ετυμολογική προσέγγιση:

- **Graffiti:** πληθυντικός της ιταλικής λέξης «graffito»

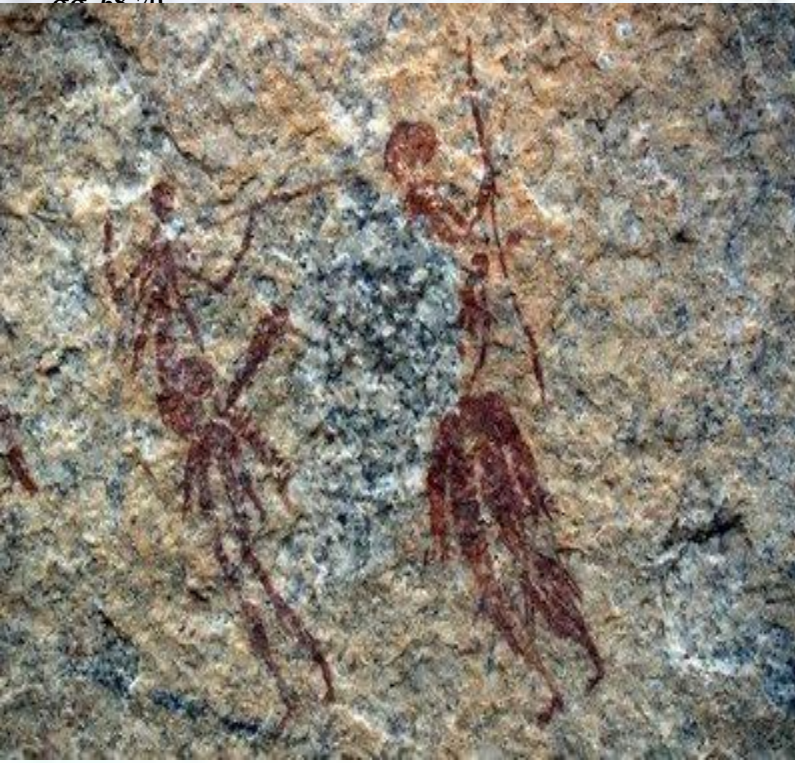
- Ο όρος graffiti¹ αποδίδεται στα ελληνικά ως το κάθε σχέδιο (ζωγραφικών παραστάσεων, αρχικών γραμμάτων ή συνθημάτων) που ζωγραφίζεται με ψεκαστήρα (σπρέι) κυρίως πάνω σε χτισμένες επιφάνειες, τοίχους ή πεζοδρόμια και αποτελεί συνήθως τρόπο προσωπικής έκφρασης ή διαμαρτυρίας.

Ιστορικά στοιχεία:

- α. Σχέδια και αναπαραστάσεις στα σπήλαια
- β. Επιγραφές στους τοίχους της αρχαίας Πομπηίας
- γ. Χαραγμένα στην πέτρα, ανάγλυφα των Βαβυλώνιων και των Ασσύριων²
- δ. Ζωγραφισμένα ανάγλυφα σε πέτρα ή ξύλο των Αζτέκων στην Κεντρική Αμερική
- ε. Τοιχογραφίες του Μεξικού

2. Ιωσηφίδης Κ., *Το χρώμα της πόλης: Το graffiti στην Ελλάδα*, Οξύ, Αθήνα, 1997, σσ. 68-70

'Taki 183' Spawns Pen Pals

Taki is a Manhattan teenager who writes his name and his street number everywhere he goes. He says it is something he just has to do.

His TAKI 183 appears in subway stations and inside subway cars all over the city, on walls along Broadway, at Kennedy International Airport, in New Jersey, Connecticut, upstate New York and other places.

He has spawned hundreds of imitators, including Joe 136, BARBARA 82, EEL 138, YANK 135 and LEO 136.

To remove such words, plus the obscenities and other graffiti in subway stations, it cost \$6,000 man-hours, or about \$300,000, in the last year, the Transit Authority estimates.

"I work, I pay taxes too and it doesn't harm anybody," Taki said in an interview, when told of the cost of removing the graffiti.

And he asked: "Why do they go after the little guy? Why not the campaign organizations that put stickers all over the subways all election time?"

Widened Last Name

The 17-year-old recent high school graduate lives on 183d Street between Audubon and Amsterdam Avenues. He asked that his last name not be disclosed. Taki, he said, is a traditional Greek diminutive for Demetrius, his real first name.

"I don't feel like a celebrity normally," he said. "But the guys make me feel like one when they introduce me to someone. 'This is him,' they say. The guys know who the first one was."

Taki said that when he began sneaking his name and street number onto ice cream trucks in the neighborhood early last summer, nobody else was writing similar graffiti.

"I didn't have a job then," he said, "and you pass the time, you know. I took the form from JULIO 204, but he

The New York Times/San Hoan Charles

Taki, who began sneaking his name onto ice cream trucks last summer, has widened his field and won imitators. These marks are on door on 183d Street, where he lives.

atches drawn on advertising

scenes and various places.

teen-agers form all parts

the city all over and ad-

To graffiti εμφανίστηκε αρχικά στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στη Φιλαδέλφεια ως αποτέλεσμα της κοινωνικοοικονομικής αλλαγής και αναδιάρθρωσης που συνέβαινε στην Αμερική εκείνο το διάστημα. Ο Cornbread που θεωρείται ο πατέρας του σύγχρονου graffiti, ξεκίνησε να γράφει το όνομά του στις αρχές του 1967.

Η εφημερίδα «New York Times» της 21ης Ιουλίου του 1971, αφιερώνει το εξώφυλλό της και σχετικό άρθρο στον Ελληνοαμερικανό writer Taki183.

3. Το προαναφερόμενο άρθρο είναι διαθέσιμο στη ιστοσελίδα [http://www.nytimes.com/blog/images/taki 183.pdf](http://www.nytimes.com/blog/images/taki%20183.pdf)

Το graffiti είναι η κουλτούρα του χώρου που έχει κατακτηθεί και της διεκδικητικής συμπεριφοράς και όχι απαραιτήτως η κουλτούρα της επιθετικότητας που σφετερίζεται το χώρο των άλλων 7.

7. Bandaranaike S., «Graffiti: A culture of aggression or assertion?», Australian Institute of Criminology, 2001.

A detailed marble sculpture of the Greek goddess Nike, the personification of victory. She is depicted as a winged female figure, standing and facing slightly to the left. Her wings are large and intricately carved, with individual feathers clearly visible. She wears a long, flowing chiton (dress) that is also finely detailed with folds and drapery. The sculpture is set against a plain, light-colored background.

Εκδηλώσεις και Προγράμματα Πανελλαδικά

Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θηβών

✍️ Πρόγραμμα «Λόγος και Ύφασμα»

Το πρόγραμμα υλοποιείται από τη Μ.Κ.Ο. “ΑΡΣΙΣ” Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων, από το 2001. Ξεκίνησε να λειτουργεί το 2001 στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού και συνεχίστηκε στο Κ.Κ.Γ.Ελεώνα Θηβών.

Στο πρόγραμμα
συμμετέχουν περίπου 20
κρατούμενες γυναίκες
ηλικίας από 16 έως 84 ετών,
οι οποίες μαθαίνουν να
φτιάχνουν κούκλες και
παράλληλα συζητούν για
τους καθημερινούς τους
προβληματισμούς Από το
2007, το εργαστήριο
πραγματοποιείται κάθε 2
εβδομάδες.

Τα έσοδα από τις πωλήσεις των έργων κατά την ετήσια έκθεση κούκλας και έργων χειροτεχνίας, κατατέθηκαν στο λογιστήριο των φυλακών, ξεχωριστά για την κάθε κρατούμενη.

Έκθεση Έργων Τέχνης

Ξεκίνησε το 2010 και πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Περιλαμβάνει έργα κρατουμένων - μαθητριών του Εργαστηρίου Χειροτεχνίας - Ζωγραφικής, που λειτουργεί στο κατάστημα καθώς και έργα άλλων κρατουμένων, που αξιοποίησαν δημιουργικά τον χρόνο τους.

Στην έκθεση παρουσιάστηκαν πίνακες ζωγραφικής, ακουαρέλες, δημιουργικά χρηστικά αντικείμενα από ξύλο και μέταλλο και πολλά άλλα που φιλοτεχνήθηκαν από τις ίδιες τις κρατούμενες.

Έκθεση έργων ζωγραφικής

Διοργανώθηκε από το
Κέντρο Ψυχικής
Υγείας Ρεθύμνου,
(Ρέθυμνο, 27
Φεβρουαρίου 2013)

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

"Εγκλεισμός χρώμα και δημιουργία"

Χώρος
ζωγραφικής
στο
Κ.Κ.Γ.Ε.Θ.

Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού

▲ Έκθεση Ζωγραφικής

Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά

2005: 1η έκθεση με έργα των εκπαιδευομένων του
Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Κορυδαλλού

Τα έργα σε αυτή την έκθεση είχαν όλα δημιουργηθεί σε
σελίδες A4 με μολύβι ή μαύρους μαρκαδόρους.

2008: 2η Έκθεση στην οποία στην οποία 31 κρατούμενοι εμπνεύστηκαν από το έργο - σύμβολο Γκέρνικα του Πάμπλο Πικάσο και δημιούργησαν ένα έργο διαστάσεων 13mX8m το οποίο εκτέθηκε στο αίθριο του κτιρίου της Δημοτικής Πινακοθήκης.

Δεκέμβριος 2010: 42 κρατούμενοι του Κ.Κ. Κορυδαλλού εμπνεύστηκαν από Έλληνες ποιητές και δημιούργησαν έργα τα οποία παρουσιάστηκαν στην Έκθεση με τίτλο «Από τον Όμηρο στον Καββαδία», στη Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά.

Κατάστημα Κράτησης Αλικαρνασσού

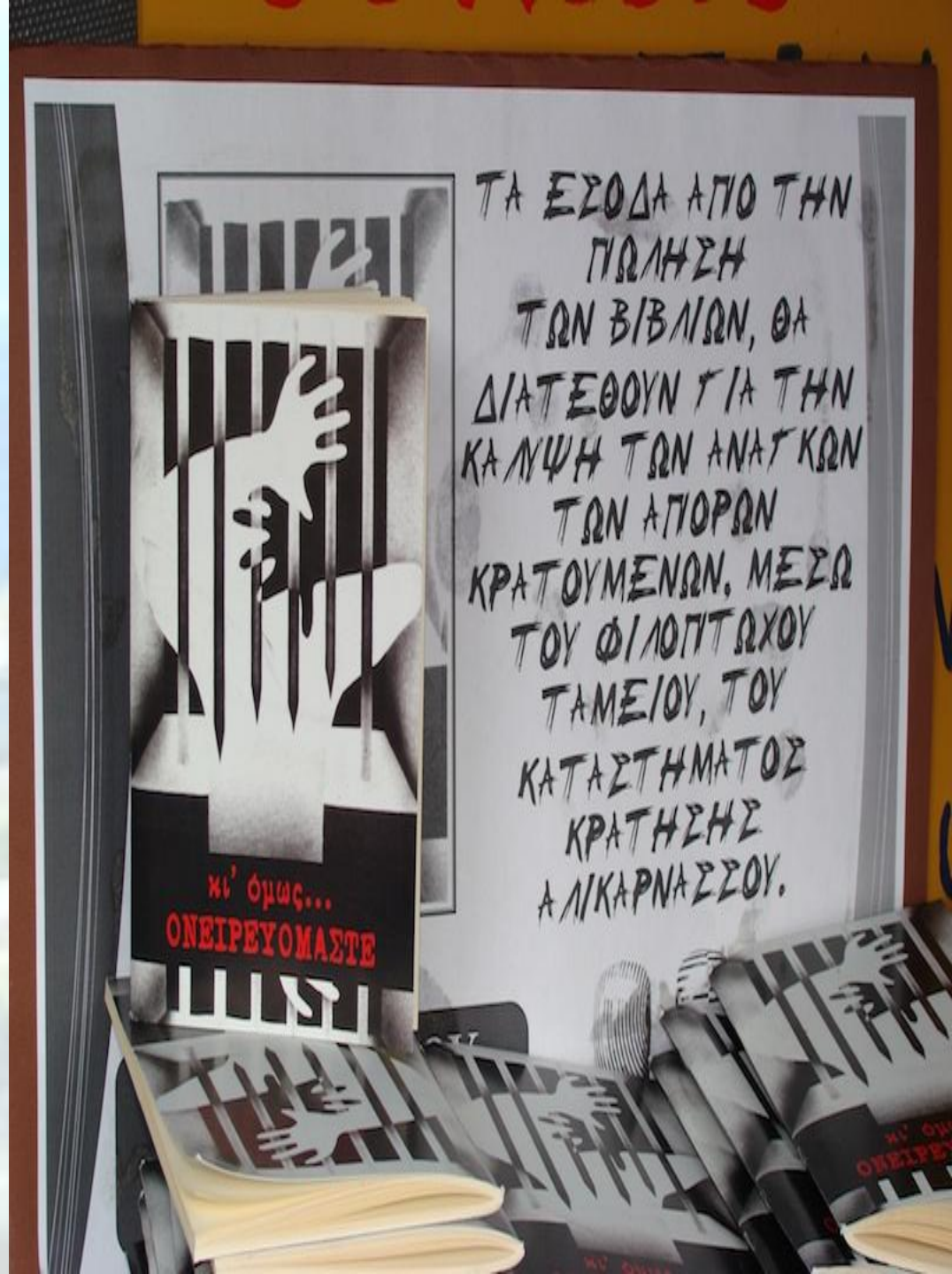
Ἐκθεση έργων

Οι κρατούμενοι του καταστήματος κράτησης της Νέας Αλικαρνασσοῦ εκθέτουν εργόχειρα που επιμελήθηκαν και κατασκεύασαν οι ίδιοι.

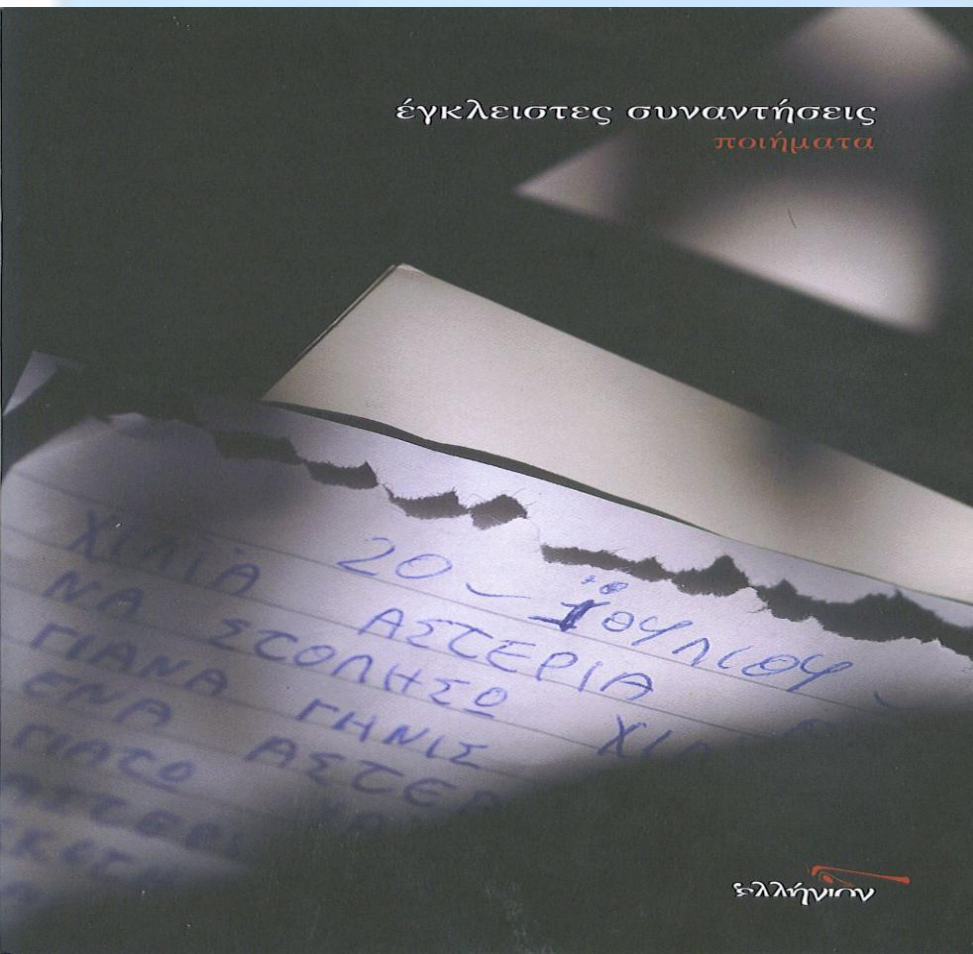

Image Services

Η έκθεση περιλάμβανε κεραμικά, ξυλόγλυπτα, αγιογραφίες και άλλα εργόχειρα καθώς και το βιβλίο με τίτλο “Κι όμως ονειρευόμαστε”, το οποίο περιλαμβάνει ποιήματα και μαντινάδες που έγραψαν οι κρατούμενοι. Τα έσοδα από την πώλησή του διατέθηκαν στο φιλόπτωχο ταμείο του καταστήματος κράτησης.

Δικαστικές Φυλακές Διαβατών Θεσσαλονίκης

Εκτός από το βιβλίο «της φυλακής ποιήματα», εκδόθηκε το βιβλίο με τίτλο:
«Έγκλειστες συναντήσεις»

Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα (Ε.Κ.Κ.Ν.Α.)

Graffiti

Θέατρο

Μουσική

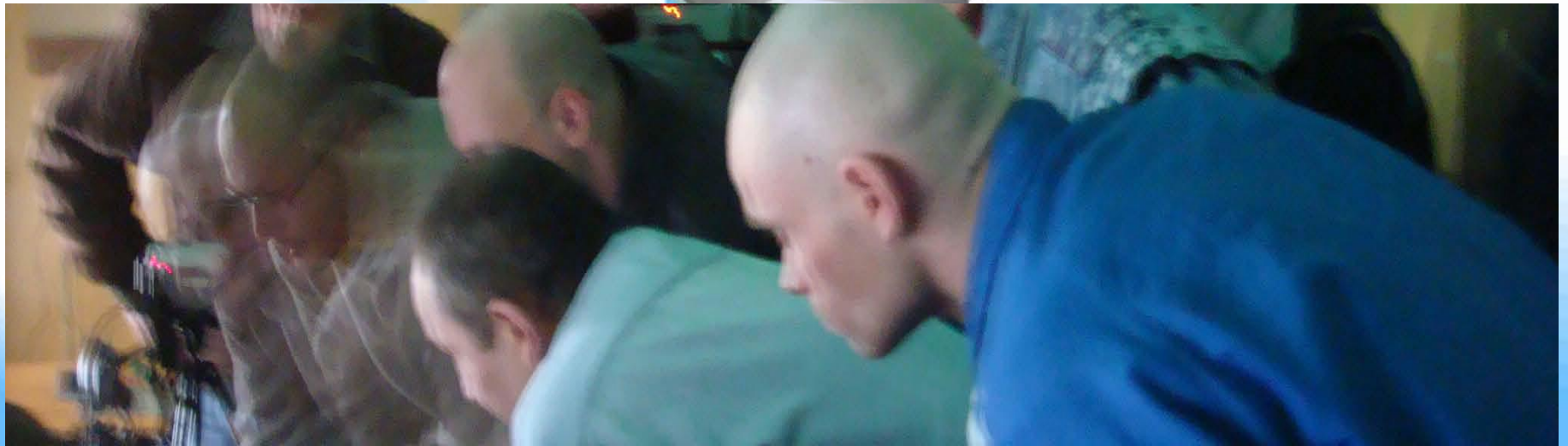

A background image of a bright blue sky filled with soft, white, fluffy clouds. The clouds are scattered across the frame, with some appearing closer and more detailed, while others are further away and more ethereal. The overall tone is bright and airy.

Διεθνή και ευρωπαϊκά προγράμματα

The Pan Project

Το σχέδιο Pan είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με χορηγό το πρόγραμμα Σωκράτης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου PAN. Το Δίκτυο Τέχνης και Εκπαίδευσης στην φυλακή (PRISON ARTS EDUCATION NETWORK) είναι ένα διεθνικό δίκτυο οργανισμών που συμμετέχουν στην εκπαίδευση τεχνών για τους τροφίμους των φυλακών και πρώην παραβάτες σε όλη την Ευρώπη.

Στο πρόγραμμα είναι ενταγμένες 15 χώρες της Ευρώπης, ανάμεσά τους και η Ελλάδα (παίρνει μέρος και το ΕΚΚΝΑ) και πρόσφατα εντάχθηκαν άλλες 10 χώρες. Βασικοί στόχοι είναι η ενημέρωση και η διάδοση καλών πρακτικών μέσα στον χώρο της φυλακής.

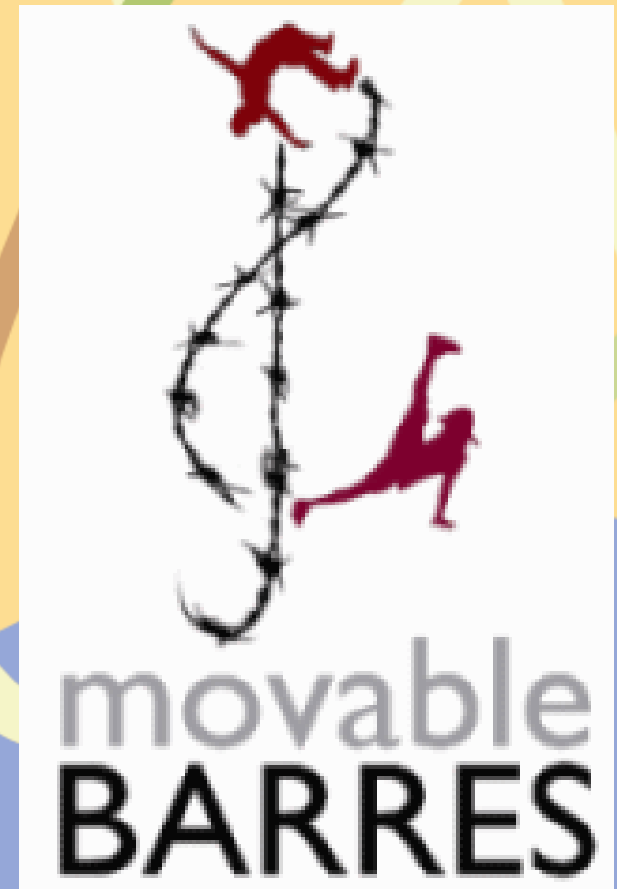
Movable Barres (Κινητά Κάγκελα)

Το έργο (που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) αναπτύσσει ένα πλαίσιο για την επιμόρφωση των κρατουμένων μέσα από τη διδασκαλία της μουσικής και του χορού. Αυτή η επιμόρφωση πραγματοποιείται με επαγγελματίες της μουσικής και του χορού. Σε αυτό συμμετέχει και η Ελλάδα. Αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων στον Αυλώνα.

4η διακρατική συνάντηση 2010 στην Ελλάδα

Αφορούσε την επίσκεψη του
σχολείου των φυλακών στον
Αυλώνα, την αξιολόγηση της
πilotικής εφαρμογής και των
δραστηριοτήτων, τον εντοπισμό
παραδειγμάτων βέλτιστης
πρακτικής και την οριστικοποίηση
του πακέτου εκμάθησης.

Η τέχνη στη φυλακή παρέχει πρακτικά και ψυχολογικά οφέλη, όπως:

- α. ενδυναμώνει τις ικανότητες μάθησης
- β. βοηθά στην ενσωμάτωση της γνώσης, των συναισθημάτων και των χειρωνακτικών δεξιοτήτων⁸
- γ. αυξάνει την αυτοεκτίμηση, η οποία είναι καθοριστική για την πνευματική και κοινωνική ευεξία καθόσον επηρεάζει τις επιλογές, τους στόχους και την ικανότητα αντιμετώπισης των δυσκολιών της ζωής⁹

8. Johnson L., "Jail Wall Drawings and Jail Art Programs: Invaluable Tools for Corrections",

International Journal of Criminal Justice Sciences, 2007, vol.2, no.2., pp. 72-81.

9. Gussak, D., "Art therapy with prison inmates: a pilot study", *The Arts in Psychotherapy*, 2004,

vol.31, no.4, pp. 245-259 and Heenan, D., "Art as therapy: an effective way of promoting positive mental Health?", *Disability & Society*, 2006, vol.21, no.2, p. 185.

Ευχαριστούμε για την
προσοχή σας